

2021-10-20
A2021/01979

Arbetsmarknadsdepartementet

Diskrimineringsombudsmannen
Box 4057
169 04 Solna

Uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen att utveckla kunskap om diskriminering som har samband med religion eller annan trosuppfattning

Regeringens beslut

Diskrimineringsombudsmannen (DO) får i uppdrag att öka kunskapen om förekomsten av diskriminering som har samband med religion eller annan trosuppfattning och hur den samspelar med diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet. I detta ingår också att öka kunskapen om hur sådan diskriminering tar sig uttryck och påverkar människors livsvillkor och möjligheter i livet. Inom ramen för uppdraget ska diskriminering av judar och muslimer särskilt belysas.

I uppdraget ingår att:

- Sammanställa och analysera anmälningar som inkommit till myndigheten om diskriminering som har samband med religion och annan trosuppfattning och hur den samspelar med diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet.
- Ta fram ett kunskapsunderlag om vilka utmaningar och hinder som människor möter när de utövar sin religion respektive är synliga i sin religion, t.ex. genom klädsel.
- Särskilt granska hur människor, som på grund av sitt utseende eller namn antas tillhöra någon religion, riskerar att diskrimineras, t.ex. på arbetsmarknaden.

Närmare beskrivning av uppdraget

Diskrimineringsombudsmannen ska i genomförandet av uppdraget beakta intersektionella aspekter, inklusive diskriminering som har samband med någon eller några av de övriga diskrimineringsgrunderna, med särskilt fokus på etnisk tillhörighet. Det kan till exempel handla om hur uppfattningar om människors religion samspelar med uppfattningar om hudfärg och hur detta leder till diskriminering. Vidare bör DO beakta och redogöra för hur kvinnors och mäns upplevelser av diskriminering eventuellt skiljer sig åt. I uppdraget ingår även att föreslå åtgärder för det fortsatta arbetet med att motverka diskriminering som har samband med religion eller annan trosuppfattning.

Myndigheten ska i den del som handlar om att ta fram ett kunskapsunderlag genomföra uppdraget i dialog med relevanta civilsamhällesorganisationer samt inhämta synpunkter och erfarenheter från Brottsförebyggande rådet och Myndigheten för stöd till trossamfund.

Diskrimineringsombudsmannen får för uppdragets genomförande använda högst 400 000 kronor 2021. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering, anslag 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m., anslagsposten 10. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 december 2021. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas till Kammarkollegiet (bankgiro nr: 5052–5781) senast i samband med slutredovisning.

En delredovisning som omfattar den del av uppdraget som syftar till att granska till myndigheten inkomna anmälningar ska lämnas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) med kopia till Forum för levande historia senast den 1 mars 2022. En slutredovisning av uppdraget ska lämnas senast den 1 juni 2022. En ekonomisk redovisning av använda medel ska lämnas till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) senast samma datum.

Rekvisition, återbetalning och redovisning av medel ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Diskriminering, rasism och liknande former av fientlighet är skadligt både för de enskilda som utsätts och för samhället som helhet. Det leder till att

människor förvägras jämlika livschanser men riskerar också att urholka demokratin genom att människor tystnar eller förlorar förtroendet för samhällsinstitutioner och tilliten till varandra.

Rasismen hör inte hemma i Sverige. Av regeringsförklaringen den 14 september 2021 framgår att arbetet mot afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism riktad mot samer ska intensifieras. Grunden för arbetet är den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (dnr Ku2016/02629/DISK).

Ett av planens strategiska områden är mer kunskap, utbildning och forskning. Av budgetpropositionen för år 2022 framgår att arbetet framöver ska bidra till att öka kunskapen om och motverka dessa specifika former av rasism och att det är viktigt att arbeta förebyggande och motverka diskriminerande strukturer så att diskriminering aldrig uppstår.

Arbetet inom ramen för planen har bl.a. bidragit till ökad kunskap om hur rasism kan ta sig uttryck i Sverige. Av Brottsförebyggande rådets (Brås) fördjupade studier om antisemitiska respektive islamofobiska hatbrott (2019 och 2021) framgår ett tydligt samband mellan utsatthet och att vara synlig i sin religion, t.ex. genom klädsel eller andra religiösa symboler. Direkt utsatthet samt rädslan för att bli utsatt för hatbrott leder till att personer ibland eller helt och hållet döljer sin judiska eller muslimska identitet. Flera hatbrottsincidenter har också inträffat i samband med religiösa högtider eller i anslutning till religiösa platser.

En kartläggning av kunskap på området har tidigare visat att personer som förmodas vara muslimer diskrimineras på den svenska arbetsmarknaden, t.ex. genom att personer med arabisk klingande namn i mindre utsträckning blir kallade till intervju jämfört med personer med svensk klingande namn, oavsett var de är födda och trots lika meriter och kvalifikationer (Oxford Research/DO 2014). Tidigare studier beskriver även hur muslimska kvinnor som bär huvudduk har upplevt diskriminering på arbetsmarknaden, t.ex. genom att arbetsgivaren villkorat anställning med att ta av huvudduken under arbetstid (DO 2013).

Det senaste året har även rapporter från Forum för levande historia (Antisemitism i Sverige 2021) och Malmö stad (2020) visat att antisemitism förekommer i olika delar av befolkningen och på flera olika platser, bl.a. inom skolan vilket riskerar att påverka skolgången för judiska barn.

Diskriminering som har samband med religion eller annan trosuppfattning samspelar många gånger med diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet men även andra diskrimineringsgrunder. Kunskapen behöver öka om hur föreställningar om människor med viss trosuppfattning i kombination med uppfattningar om till exempel etnisk tillhörighet, hudfärg eller kön kan ha betydelse för hur människors liv begränsas på olika sätt.

Sådan kunskap utgör en viktig del i arbetet med att motverka bl.a. antisemitism och islamofobi och förebygga diskriminerande strukturer i samhället.

Regeringen beräknar att totalt 1 000 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Märta Stenevi

Maria Engvall

Kopia till

Justitiedepartementet/Krim
Kulturdepartementet/CSM och MD
Brottsförebyggande rådet
Forum för levande historia
Kammarkollegiet
Myndigheten för stöd till trossamfund